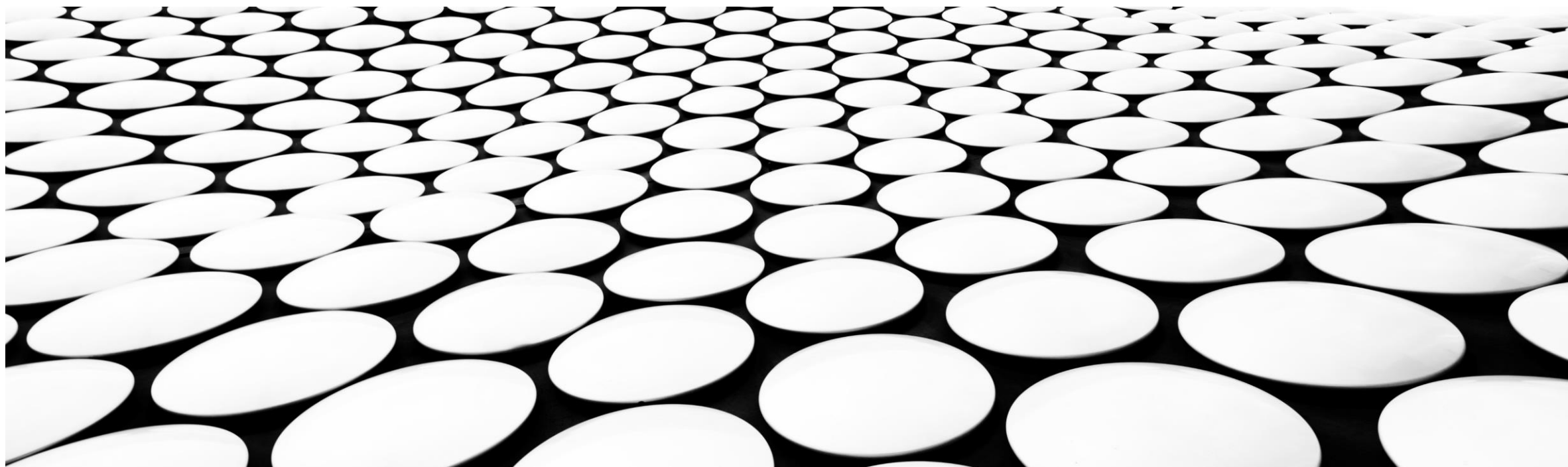

TYÖEHTOSOPIMUSTEN SOVELTAMINEN PALKANLASKENNASSA

#ALADIN

Avoin, laadukas & digitaalinen

TYÖMARKKINAJÄRJESTELMÄ

- Työmarkkinajärjestelmämme perustuu sopimiseen
- Perusta sopimisellemme on ILO:n (kansainvälinen työjärjestö) sopimukset ja suositukset
- Alakohtaisissa neuvotteluissa sovitaan työnantaja- ja työntekijäliiton välisissä neuvotteluissa
- Työ- ja virkaehtosopimuksen tarkoitus on turvata työrauha sopimuksen voimassaolon aikana (yleensä 2-3 vuotta) ja määrittää alan minimiehdot työsuhteisiin.
- Sovellettavan työehtosopimuksen määrittää työnantaja. Normaalisitovaa TESsiä käytetään liittoon kuuluvissa yrityksissä ja yleissitovia kaikissa yleissitoviksi määritellyissä aloissa toimivat liittoutumattomat yritykset.
  - Yleissitovuuden vahvistaa työehtosopimuksen yleissitovuuden lautakunta
  - Edellytyksenä maanlaajuinen kattavuus, voimassaolo toimialalla ja riittävän laaja edustavuus eli alan työntekijöistä puolet kuuluu työnantajajärjestöön

TYÖEHTOSOPIMUKSEN KÄYTTÖ

- Olemme kurssilla opetelleet asioita lähinnä siltä kantilta, miten laissa asioista puhutaan
- onet kohdat ovat täysin toisella tavalla eri työehtosopimuksissa
- Laki määrittää minimi, TESsissä voi olla sovittu paremmista ehdoista, tai samoista ehdoista toisella tavalla
- Joissakin tilanteissa voi tuntua, että TESsin sovellukset ovat heikompia, kuin lain osoittamat kohdat, mutta nämä sopimukset ovat monesti varmennettu oikeusteitse ja niitten lain vastaiset kohdat on korjattu

TESSEISSÄ SOVITTAVIA ASIOITA

- Säännöllinen työaika
- Erilaiset työaikajärjestelmät
- Tautot ja työajan lyhentäminen
- Palkkaustavat, palkkakausi ja palkanmaksu
- Euromääräiset tunti- ja kuukausipalkat
- Tehtäväkohtaiset palkkataulukot
- Henkilökohtaisen palkanosan määräytymisperusteet
- Vuorotyölisät, olosuhdelisät, muut lisät
- Sairaus- ja muut poissaolot
- Ylityökorvaukset
- Vuosiloman ansainta, lomapalkan laskentatapa, lomarahen määräytyminen ja maksaminen
- Paikallinen sopiminen

ERINÄISIÄ MÄÄRITELMIÄ TESSEISSÄ

KESKITUNTIANSIO

- Keskituntiansiota käytetään, kun määritellään erilaisten aikakausten palkkoja, joissa ei ole tehty työtä
  - Esimerkiksi sairasajan-, pekkaspäivien ja arkipyhien palkka
- KTA:n käyttöä määritellään tarkemmin TESsissä ja siinä kerrotaan myös laskentatapaa, eli mitkä palkanosat kuuluvat KTA:han
  - Yleensä ylityö- ja sunnuntailisien korotusosat eivät kuulu KTAhan, mutta mm. lauantailisät, tulospalkkiolisät (!!), ikälisät jne. on TES kohtaisia
- Usein työntekijä aloittaa uutena yrityksessä, hänen KTA:naan käytetään tuntipalkkaa, kunnes hänelle voidaan laskea KTA kokonaisen vuosineljänneksen ajalta

KESKITUNTIANSION LASKENTA

- KTA lasketaan kaavalla:
  - Ansaattu palkka tietyllä ajanjaksolla/tehdyt työtunnit samalla ajanjaksolla
- Ajanjakso saattaa olla eri TESseittäin, mutta on pääasiassa neljännesvuosi tai palkkakausi (ehkä useammin paikallisesti sovittavissa jos tätä käytetään)
- KTAa usein käytetään esim. neljännesvuosittain niin, että tammikuusta maaliskuuhun käytetään edellisen vuoden viimeisen neljänneksen laskennallista KTAa tai sitten ”neljännesvuosittain viiveellä” eli helmikuusta huhtikuuhun käytetään edellisen vuoden viimeisen neljänneksen laskennallista KTAa.

SAIRASAJAN PALKKA

- Työsopimuslaki 11§:
  - Työntekijällä, joka on sairauden tai tapaturman vuoksi estynyt tekemästä työtään, on oikeus sairausajan palkkaan. Jos työsuhde on jatkunut vähintään kuukauden, työntekijällä on oikeus saada esteen ajalta täysi palkkansa sairastumispäivää seuranneen yhdeksännen arkipäivän loppuun, enintään kuitenkin siihen saakka, kun hänen oikeutensa sairausvakuutuslain ([1224/2004](#)) mukaiseen päivärahaan alkaa. Alle kuukauden jatkuneissa työsuhteissa työntekijällä on vastaavasti oikeus saada 50 prosenttia palkastaan. Vaihtelevaa työaika noudatettaessa 1 momentin mukainen oikeus sairausajan palkkaan syntyy, jos työkyvyttömyysaikaan kohdistuva työvuoro on merkitty työvuoroluetteloon, siitä on muutoin sovittu taikka olosuhteisiin nähden voidaan muutoin pitää selvänä, että työntekijä olisi työkykyisenä ollut työssä. Sairausajan palkka määräytyy vastaavalla tavalla myös silloin, kun on sovittu kiinteästä työajasta ja lisätöiden määrä on sairausajan alkua viimeksi edeltäneiden kuuden kuukauden aikana keskimäärin ylittänyt sovitun määrän vähintään nelinkertaisesti.
  - Työntekijällä ei ole oikeutta sairausajan palkkaan, jos hän on aiheuttanut työkyvyttömyytensä tahallaan tai törkeällä huolimattomuudella. Työntekijän on pyydettyessä esitettävä työnantajalle luotettava selvitys työkyvyttömyydestään.
  - Maksettuaan työntekijälle sairausajan palkan työnantajalla on vastaavalta ajalta oikeus saada työntekijälle sairausvakuutuslain tai työtapaturma- ja ammattitautilain ([459/2015](#)) mukaan kuuluva päiväraha, enintään kuitenkin maksamaansa palkkaa vastaava määrä.

SAIRAUSSAJAN PALKAN RAJOITTEITA

- Ei aiheuttanut tahallaan, eikä törkeää huolimattomuuttaan
- Ilmoittaa työnantajalle asiaan kuuluvalla tavalla (sairauden vakavuus huomioiden) heti kuin mahdollista
- Antaa työnantajalle vaaditun selvityksen
  - 1-3 päivää omalla ilmoituksella, jopa enemmänkin
  - Joka päivä soitto työnantajalle?
- Ei tee muita töitä sairausajallaan!!

TESSIT JA SAIRAUSAJAN PALKKA

- Usein TESSien sisältö sairausajan palkanmaksun määräyksistä eroaa työsopimuslaista.
  - Esim. palkanmaksukausi on pidempi kuin työsopimuslain 9 päivää.
- Jos työnantaja maksaa palkkaa yli 9 päivän lain osoittaman ajan, voi se hakea sairauspäivärahan itselleen Kelasta
  - Tämäkin työ on usein palkanlaskijan työtä
  - Sama tilanne mm. vanhempainpäivärahan kohdalla, jos TES käskee maksaa palkkaa joltain ajalta

TYÖAJAN LYHENNYSVAPAA ELI PEKKASPÄIVÄT ELI PEKKASET

- TESSin mukaisia, ei lakiin kirjattuja
- Historiaa:
  - Vuonna 1984 sovittiin työajan lyhennyksistä, joissa tarkoituksena oli, että työaika tasaantuu tietyillä aloilla, joissa käytettiin 40-tuntista viikkoa niitten alojen tasalle, missä oli alhaisempi viikkotuntimäärä. Lisäksi ajatuksena oli ns. asioitten hoitamismahdollisuus virka-ajalla ilman, että menettää palkkaansa.
  - Nimi pekkaset juontaa silloiseen valtioneuvoston kanslian tulopoliittiseen selvitysmieheen Matti Pekkaseen, jolla oli ratkaiseva rooli asian suhteen.
- Nykyisin pekkasten merkitys on vähentynyt (vrt. digitalisaatio) ja niitä ei ansaita silloin, jos on sovittu alle 40-tuntinen työviikko

PEKKASTEN ANSAINTA JA MÄÄRÄ

- Pekkasia ansaitaan, jos on sovittu säännöllinen 40-tuntinen työviikko.
- Jos sovittu säännöllinen työaika on 37,5 tuntia, se "sisältää" jo työajan lyhennyksen.
- Jos työntekijä siirtyy esim. 37,5-tuntisesta työviikosta 40-tuntiseen, hänelle alkaa kertymään siitä hetkestä pekkaset ja päinvastoin
- Pekkasia kertyy yleensä noin päivä/kk eli 21 min/pv.
  - Yhdellä alalla voi olla sovittu kertymä 8,33 tuntia/kk, toisella 100t/vuosi ja kolmannella 12,5 pv /vuosi

YLITYÖT, VUOSILOMAT (JA –RAHAT) JA TES

- Useissa TESseissä on sovittu, että vaikka laissa määritellään viikkoylityön olevan 50% korotettua palkkaa, niin näissä on sovittu, että ensimmäiseltä 8 tunnilta maksetaan 50% korotettua palkkaa ja tämän jälkeen 100%:lla korotettuna
- Usein myös ylityön korotusosa on määritelty laskettavaksi KTA:n mukaan, vaikka perusosa maksetaan normaalin tuntipalkan mukaan. Siksi palkanlaskennassa ylityön peruspalkalla ja korotusosalla pitää usein olla erilliset palkkalajinsa.
- Pääsääntöisesti vuosiloma kertyy vuosilomalain mukaan ja vuosilomapalkka lasketaan, kuten olemme aiemmin opiskelleet
- Lomaraha on täysin TESsin mukainen (kuten opiskelimme), mutta maksuhetki voi vaihdella
  - Ennen lomaa kokonaan
  - Puolet ennen, puolet kun lomat on pidetty
- Myös lomapalkka ja –raha voidaan määritellä kokonaan maksettavaksi kaikilla työntekijöillä esim. heinäkuun palkassa, riippumatta loma-ajankohdasta